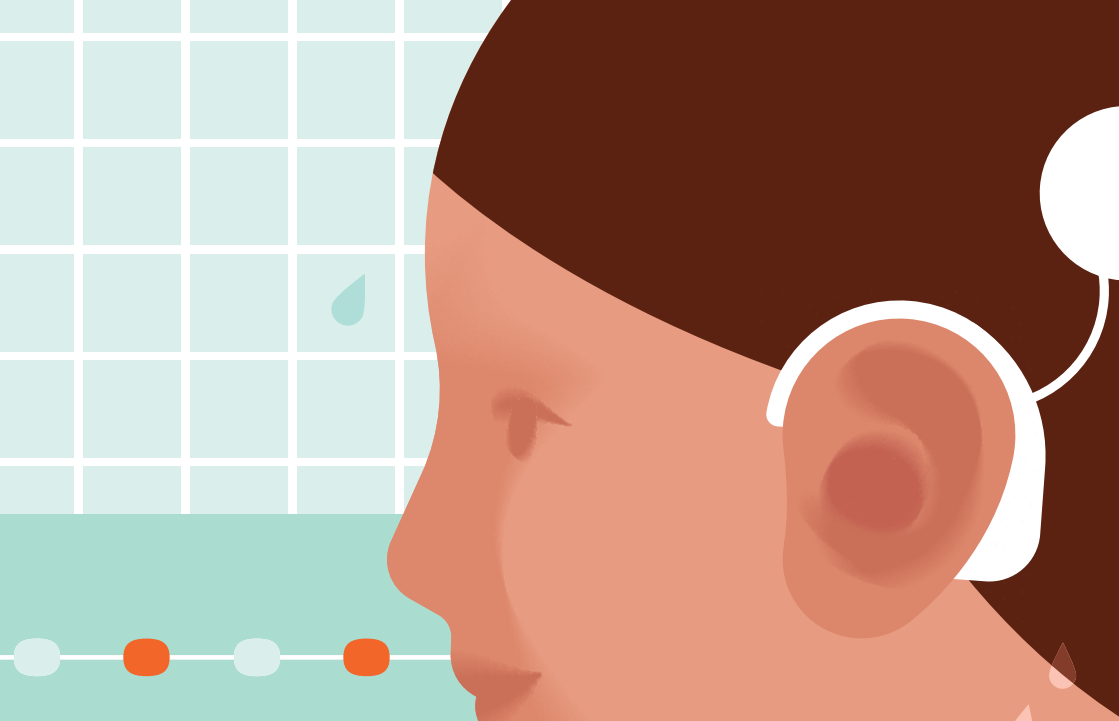

Tipkaart voor zwemdocenten

Dove en slechthorende kinderen in je zwemles

deelkracht.
expertise | auditief | communicatief

Ongehoord Sportief

“Dove en slechthorende (DSH) kinderen kunnen goed meedoen aan de reguliere zwemles.

Als er een DSH kind in jouw zwemles komt, hoef je als zwemdocent vooraf nog niet precies te weten wat werkt. Met een paar eenvoudige tips en door vragen te stellen aan de ouders of het kind kun je direct aan de slag. Zo maak je zwemmen leuk, veilig en mogelijk voor iedereen!

Deze tipkaart is een samenvatting van de praktijkgids ‘Dove en slechthorende kinderen in je zwemles’. In de praktijkgids vind je handvatten, checklists en ervaringen van zwemdocenten die je kunt gebruiken bij de voorbereiding op je les. Gebruik deze tipkaart daarna als geheugensteuntje om de belangrijkste tips er snel weer bij te pakken. Scan de QR-code en ontdek de praktijkgids!

Elk kind is anders

DSH kinderen verschillen onderling, bijvoorbeeld in wat zij horen, welke hulpmiddelen zij gebruiken en hoe zij communiceren.

- Gehoor: het ene kind kan redelijk goed verstaan, het andere weinig of niet.
- Hoorhulpmiddelen: sommige kinderen gebruiken hoortoestellen of een cochleair implantaat (CI). Daarmee horen zij meer, maar niet alles. In het water kunnen deze apparaten vaak niet worden gedragen. Dan horen zij minder.
- Communicatie: het ene kind gebruikt vooral gesproken taal, het andere gesproken taal met gebaren of Nederlandse Gebarentaal (NGT).

Wat precies het beste werkt, verschilt per kind. DSH kinderen halen veel informatie uit wat zij zien (in plaats van horen). Bijvoorbeeld door naar gebaren of je gezicht (spraakafzien of liplezen) te kijken. Of doordat je een oefening voordoet. Ontdek daarnaast samen met het kind en de ouders wat tijdens de zwemles het beste werkt.

Zo ontdek je wat werkt

Met een paar korte vragen aan ouder of kind begrijp je snel wat prettig en passend is om te doen. Blijf samen uitproberen en ontdek stap voor stap wat het beste werkt. Vraag bijvoorbeeld:

- Wat hoort het kind wel of niet?
- Hoe communiceert het kind het liefst? Wat kan ik doen in mijn communicatie?
- Wat spreken we af over hoe we tijdens het zwemmen contact maken of aandacht trekken?

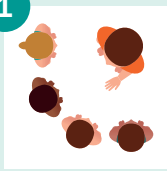
Evalueer en pas aan waar nodig.

Wil je ervaren hoe het klinkt om slechthorend te zijn? Scan de QR-code om geluidsfragmenten te beluisteren.

Hoe maak je je uitleg zichtbaar/visueel voor alle kinderen in de les?

Het helpt iedereen als je uitleg goed zichtbaar is. Voor DSH kinderen is dit extra belangrijk. Zij letten veel op je mond, gezichtsuitdrukking, handen en lichaamstaal om je uitleg te begrijpen. Doorloop daarom telkens dezelfde vier stappen:

1

Ga op een plek staan waar het kind je goed kan zien

Geef bijvoorbeeld uitleg in een halve cirkel en zorg dat het DSH kind jouw gezicht goed kan zien.

2

Maak (oog)contact

Begin pas met praten als het DSH kind naar je kijkt. Trek eventueel aandacht door de schouder aan te tikken of te wapperen met je hand. Draai je gezicht niet weg tijdens het praten.

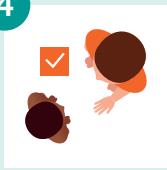
3

Laat zien: met én zonder woorden

Spreek rustig en duidelijk, maar niet overdreven hard of langzaam. Gebruik je handen, gezichtsuitdrukking en lichaamstaal om je boodschap te ondersteunen.

4

Controleer of je uitleg duidelijk is

Kijk hoe het kind reageert en de oefening uitvoert. Geef ruimte om aan te geven als iets niet duidelijk is en herhaal of laat het nog een keer zien als dat nodig is.

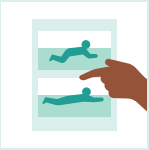
> Ik ging aan de hele groep anders lesgeven: nog meer beeldend, nog minder zeggen. Kort praatje, lang daadje.

Je kunt je uitleg daarnaast duidelijker maken voor de hele groep door...

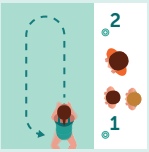
Voordoen

Doe de oefening of techniek voor. Doe één ding tegelijkertijd. Eerst praten en daarna voordoen of andersom.

Plaatjes en stuurkaarten

Hang deze bijvoorbeeld aan de badrand, zodat het kind kan zien welke oefening het gaat doen.

Een duidelijke opbouw en structuur

Gebruik een vast signaal of gebaar als je uitleg gaat geven. Laat een DSH kind bij een nieuwe oefening als tweede of derde starten. Zo ziet het kind eerst nog een extra voorbeeld.

Doe dit niet

- Helemaal niet meer praten met het kind.
- Het kind aanspreken wanneer het met de rug naar je toe staat of je niet aankijkt.
- Roepen naar het kind.
- Voordoen of stuurkaart aanwijzen terwijl je praat.
- Overdreven duidelijk of hard praten.
- Denken dat een kind alles hoort omdat het makkelijk praat of een gehoorapparaat draagt.
- Tegen de tolk praten in plaats van tegen het kind.

Een tolk in de zwemles

Sommige DSH kinderen gebruiken een tolk gebarentaal. Als een kind of ouder hiervoor kiest, geef je de tolk de ruimte om tijdens de les te vertalen. De tolk moet altijd goed zichtbaar zijn voor het kind. Lees in de praktijkgids hoe je samenwerkt met een tolk.

> Je merkt dat kinderen veel van elkaar overnemen. Als ik tijdens de zwemles gebaren gebruik, gaan zij dat ook doen. Hierdoor maken ze makkelijker onderling contact.

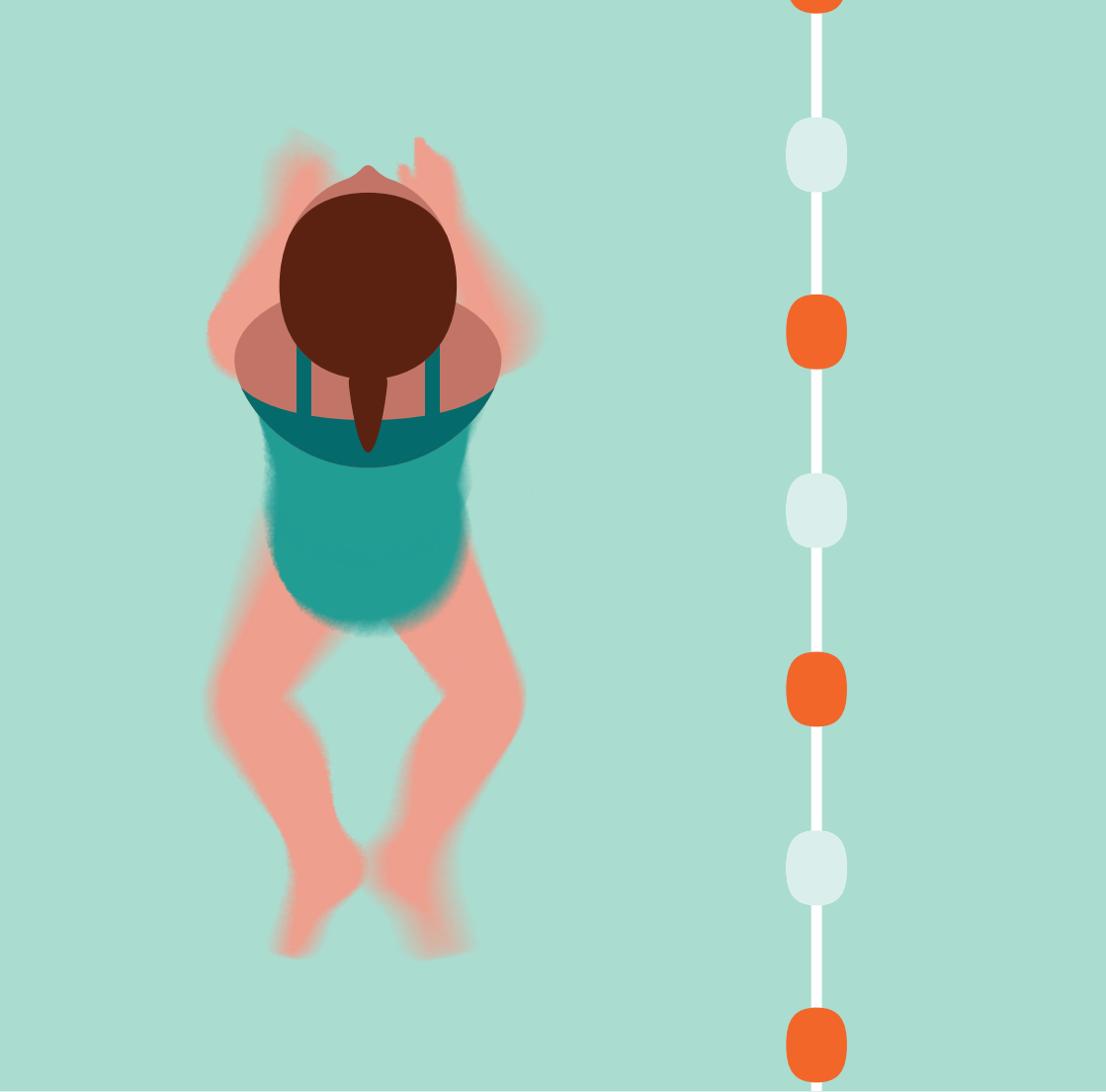
Veiligheid

Een horend kind kan in nood roepen of reageren als jij roept. Een doof of slechthorend kind doet dat misschien niet. Zorg daarom dat je goed zichtbaar bent en snel oogcontact kunt maken. Spreek een duidelijk visueel noodsignaal af en gebruik dit voor alle kinderen. Bijvoorbeeld het gebaar voor noodrem (vuist omhoog/omlaag) of hard zwaaien.

> Bij oefeningen op de rug laat ik alle kinderen langs de kant zwemmen. Zo kan ik meelopen en snel in beeld komen om oogcontact te maken als dat nodig is. Ook bespreek ik herkenbare punten op het plafond, zoals lampen. Bij oefeningen op de buik is oogcontact maken makkelijker en laat ik de kinderen wat verder van mij af zwemmen, bijvoorbeeld langs de lijn.

Meer weten?

Scan de QR-code om de praktijkgids te lezen. Daar vind je meer tips, ervaringen van zwemdocenten, voorbeelden van gebaren (zoals ‘beginnen’ of ‘uitblazen’) en een checklist die je meteen kan gebruiken tijdens de les.

Dit document is gebaseerd op gesprekken met ouders van dove en slechthorende kinderen, docenten met ervaring in het lesgeven aan kinderen die doof of slechthorend zijn en eerder onderzoek binnen Deelkracht. De tipkaart is gemaakt door Deelkracht en Ongehoord Sportief.

Dit product is mogelijk gemaakt door subsidie van ZonMw
Subsidienummer: 10840302210002
November 2026

deelkracht.
expertise | auditief | communicatief

Ongehoord
Sportief